

Dénes Halasi Gabriella

A KÉPZELET
BÖLCSESSÉGEBOGDÁN LÁSZLÓ: *RICARDO REIS TAHITIN*. IRODALMI JELEN
KÖNYVEK, ARAD, 2009.

„Reis doktor verset ír, / jobb híján Reis doktorról. / Az-e Reis, aki ír, / vagy akiről a vers szól?” Bogdán László sokszor használ alteregókat, és sokszor átveszi, megszólaltatja mások alteregóit is. Ezúttal Ricardo Reis bőrébe bújjik, aki Fernando Pessoa alteregója, alakmása, egyik életképes én-je volt a sok közül. Reis, ezt még Pessoaától tudjuk, elmenekült Portugáliából, és Brazíliában lett hajóorvos, majd, és ezt már Bogdán meséli, nyugdíjba vonult, elutazott Tahitire, ahol Gaugainról készült könyvet írni. A Tahitiben töltött évek alatt teljesen megváltozik élete, a fény és a polinéziai költészet kitölti lelkét, fellobban régi szerelme Lídia iránt, akivel levelezésbe kezd. De leveleket vált más Pessoa-alteregóval is, a „gazdájuk” halála után szétszóródó költőkkel, írókkal, filozófusokkal, a képzelet nagy pusztaságában elveszőkkel, akik mégsem vesztek el, csupán eltűntek a szemünk előtt, mígnem Bogdán Ricardo Reise fel nem kutatja őket. De levelezik létező írókkal is, Jorge Luis Borgessel vagy Lovecrafttal is, sőt, nemcsak levelezik velük, hanem néhányukat sikerül Tahitibe csábítania, ahol aztán közösen megalakítják különös célzatú költői kommunájukat. Kik is a tagjai ennek a kommunának? A már említett Borgesen és Lovecrafton kívül Bernardo Soares prózáiró, *A kétségek könyve* szerzője, aki a polgári életben segédkönyvelőként dolgozik, és magányosan él Lisszabonban (némileg akárcsak Pessoa), Álvaro de Campos költő, Pessoa kedvence, a szabad vers művelője, Antonio Mora kritikus, Tejve bárója, egy sztoikus filozófus, A. A. Cross, angol nyelven író költő, Alexander Search ezoterikus, szintén angolul író költő és Vicente Guedes. Két Bogdán teremtette alak is eljön: Lídia, Reis nagy szerelme és Mirandolina, Tejve bárójának kedvese. A reális helyszínen (Tahitiben), reális időben (1936-ban) lezajló találkozóznak szerteágazó témája

van, de többnyire irodalomról van szó, irodalmi szeánszon veszünk részt, amelyen egykor élt személyek szelleme is megjelenik.

Bogdánál mindig erős a versben kibontott történet, regényt ír versben is, lásd a Reis utáni alteregó, Bogdanov opusát, pontosabban Bogdanov lányának, Tatjana „könyveit”. Itt is kibomlik a történet, ezúttal a két versfejezet között olvasható, mintegy háromszáz oldalas prózában, *A polinéziai útvessző* a címe, és témájában kapcsolatban áll a két szélső fejezettel is.

De egész biztosan mondható, hogy a harmadik rész, *A tahiti fekete fűzetből* szintén regény, Reis és Lídia szerelmének története, utazásainak, találkozásainak, élményeinek leltára: semmi rendkívüli, és mégis azzá válik a leírás mikéntje miatt. „Emlékszel, Velencében az Il Bucentoro útrakelése / című festmény előtt merengtünk. / Megállott az idő. Egy kiskutyára leltünk / a kép előterében.”

A középső rész képzeletbeli beszélgetés, amelynek a Borges által valószínűsítően is megírt, *Az örökkévalóság történetében* kifejtett „elhibázott világrend” ad alapot. Így lépnek a szellemidézés során olyanokkal kapcsolatba, akik misztikus filozófiákhoz, okkultista tanokhoz vezetik őket. Ugyanakkor az okkultizmusban feltárt világrend sem minősül a beszélgetések során jobban használhatónak, kevésbé elhibázottnak. De mégiscsak kevésbé nyomasztóak, mint a valóság, hiszen a valóság keményen beleszól az emberek életébe, nem lehet előle kitérni, nem lehet előle elmenekülni. Ricardo Reis száműzetésbe vonult, Antonia Mora elmeagyógyintézetbe került, Tejve bárója belső emigrációba kényszerült, Álvaro de Campos lázadó lett, de hiába... Ne feledjük, mindez a második világháború előtt történik, a háború kitörését évekkel megelőzve, de már túl Hitler hatalomra jutásánál. A legkegyetlenebb Valóság még nem jött el, és hát akad a költők között, aki abban reménykedik, hogy sikerül elkerülni a legnagyobb bajt. „A bálvány körüli híresztelések s Lovecraft úr egész fantasztikus elmélete megdöbbenett, de ezen túlmenően bizonyára sejtik, a világban is egészen furcsa dolgok történnek. Sem Hitlert, sem Sztálint nem lehet megfékezni. A társadalmak katonai organizációja sem a szovjetek, sem a fasciók formájában nem hoz megoldást, a békére viszont ezen elbizakodott, önmagukat tévedhetetleneknek, már-már félisteneknek tartott vezérekkel megvert hatalmak pusztaléte is veszélyt jelent. Hitler agresszivitása jelzi azt is, hogy a németek törleszteni akarnak a számukra megalázó trianoni szerződésért, ebből következően a háború elkerülhetetlennek látszik.” Talán ennek a nem-lehetnek, az elkerülhetetlennek köszönhetően kerül a beszélgetés egyre távolabb az igazi valóságtól, és mágusok, alkimisták, vámpírok, különböző kísérte-